

XAVEROVSKÝ HÁJ

ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKY

ROZLOHA: 100,32 ha

KATASTRÁLNÍ ÚZEMÍ: Dolní Počernice, Horní Počernice, Běchovice

NEJVÍCE ZASTOUPENÉ DŘEVINY: dub zimní, bříza bělokorá, lípa srdčitá

PŘEVLÁDAJÍCÍ STANOVIŠTĚ: živná stanoviště nižších poloh

VĚK POROSTŮ: nejvíce je zastoupena 3. věková třída, tedy věk 41 - 60 let

LESNÍ POROSTY: 99,06 ha

NELESNÍ PLOCHY (ELEKTROVODY, CESTY): 1,26 ha

VLASTNÍK LESA: Hlavní město Praha

SPRÁVCE LESA: Odbor ochrany prostředí Magistrátu hl. m. Prahy

ÚDRŽBU PROVÁDÍ: Lesy hl. m. Prahy

PŘÍRODNÍ PAMÁTKA XAVEROVSKÝ HÁJ

Přírodní památka Xaverovský háj byla vyhlášena v roce 1982 za účelem ochrany a zachování ekosystému listnatého lesa v několika přirozených typech. Zároveň je území evropsky významnou lokalitou v rámci soustavy NATURA 2000.

Nachází se zde mozaika zachovalých lesních společenstev na plochem, střídavě zamokřeném terénu. Do území patří i břehové porosty okolních rybníků. Bylinné patro je zastoupeno bikou pravou, bezkolencem rákosovitým, vrbinou obecnou, kostřavou ovčí, černýšem hajním, starčkem vejčitým nebo lipnicí hajní.

Z hmyzu se zde vyskytují lesní druhy, např. velcí střevlíci, a to zahradní, hajní a svařštělý. Z motýlů je zajímavý lišaj borový. Přírodní památka je také hnízdiště mnoha druhů ptáků, zvláště pěnice černohlavé a slavíkové, budníčka většího a menšího, sýkora koňadry a modřínky. Pravidelně, ale nehojně zde hnízdí žluna zelená, žluva hajní, rákosník zpěvný či sedmihlásek hajní. Vyskytuje se zde téměř 20 druhů savců, zejména ježek západní, rejsek obecný, několik druhů netopýrů, kuna lesní a další drobné šelmy, myšice křovinná, zajíc polní a srnec obecný.

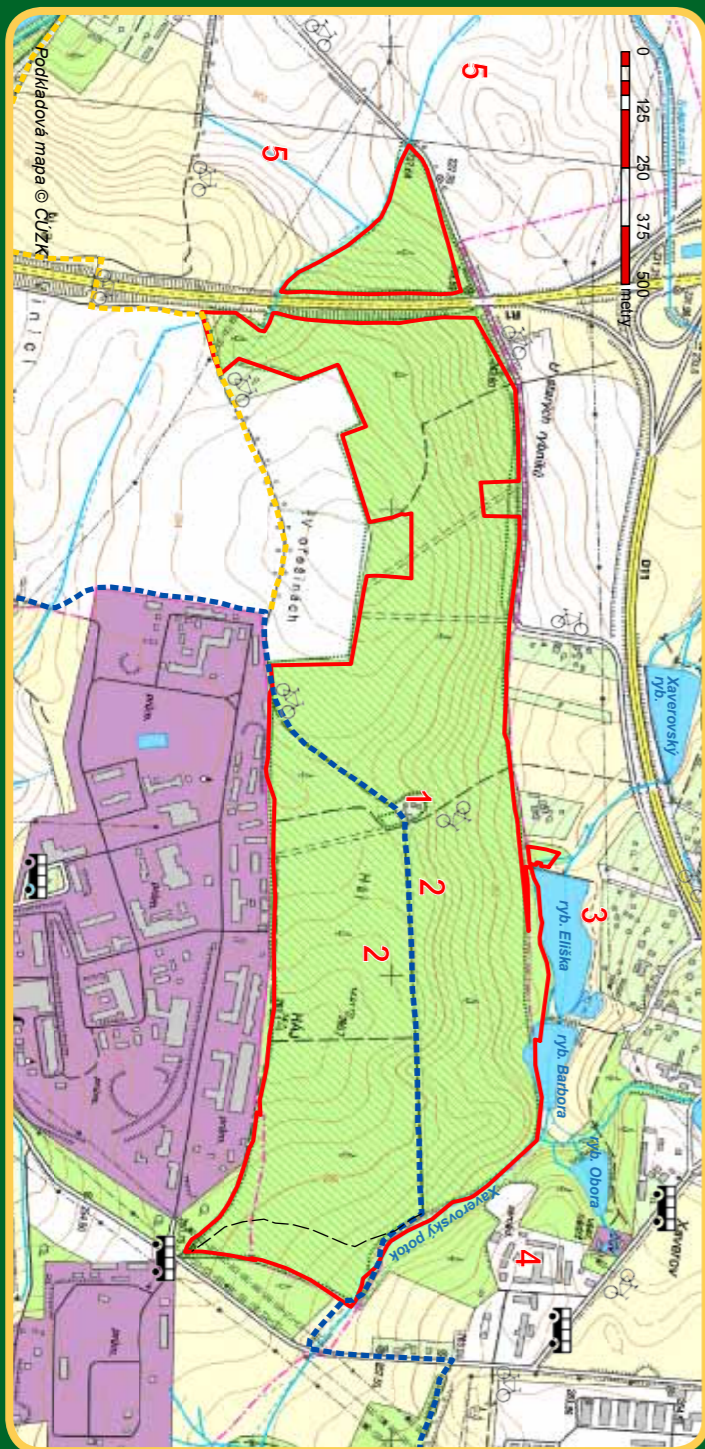
Mrtvé dřevo v lese je životním prostředím pro mnoho druhů hmyzu

V ROCE 2010 VYDAL ODBOR OCHRANY PROSTŘEDÍ MAGISTRÁTU HL. M. PRAHY

Autoři textů a fotografií: Mgr. Jana Karnecká, Ing. Dan Frantík

Brožura je vytištěna na recyklovaném papíře

Fotografie na úvodní stránce (zleva doprava, shora dolů): ocún jesenní, rybník Barbora, dub zimní, březový háj, cesta lesem

1. Bývalá hájovna
2. Ukázky plošného zmlazení dubu a provádění clonných sečí
3. Přírodní koupaliště a rybářský revír
4. Bývalý statek
5. Golfové hřiště

- Hranice lesa
- Turistická stezka
- Chráněné území

- Doporučené cyklotrasy
- Nejbližší zastávka MHD

PRAHA
PRAQUE
PRAGA
PRAG

HISTORIE A SOUČASNOST XAVEROVSKÉHO HÁJE

Xaverovský háj náležel v minulosti k velkostatku Dolní Počernice, který byl předbělohorské době v držení rodu Čejků z Olbramovic. V 2. polovině 17. stol. patřila po řadu let Colloredům. Od 18. stol. jej postupně drží rody Swers, Ehrenfeldové, Dohalští a Enisové. Od počátku druhé poloviny 19. stol. je velkostatek Dolní Počernice v majetku rodiny Dercsenyi až do první pozemkové reformy. V roce 1923 velkostatek koupila pražská obec. V roce 1953 převzal tento majetek stát a v roce 1956 převzaly správu Státní lesy, lesní závod Brandýs n. Labem, později lesní závod Zbraslav. Od roku 1998 docházelo postupně k přebírání jednotlivých parcel lesa do majetku Hlavního města Prahy, v roce 2002 byl celý les již v majetku obce. Převážná část území patří do katastru obce Dolní Počernice, malá část okolo rybníků na severu patří k obci Horní Počernice, cíp na jeho východě pak do katastrálního území Běchovice.

Z historických záznamů je známo, že oblast nebyla souvisle zalesněna, na území lesního komplexu se nalézalo několik vesnic, které po jejich zániku během třicetileté války pohltil i s okolními polnostmi les. Do roku 1840 byla zalesněna pouze východní část lesa (zhruba od hájovny na východ).

O hospodaření v tomto lese existuje pramen z roku 1825, který uvádí les při Dolních Počernicích, zvaný Háje, o výměře asi 55 ha, který dával pro místní potřebu palivové dříví. V té době byl les obhospodařován jako pařezina. V letech 1950 – 1972 byly zalesněny zemědělské pozemky o výměře 40 ha a přičleněny k původnímu lesu. V osmdesátých letech byl pak v západní části vykácen průsek pro výstavbu dálnice pražského okruhu, který od lesa oddělil nejzápadnější cíp.

V roce 1982 byl celý les vyhlášen jako přírodní památka.

Území Xaverovského háje na mapě stabilního katastru z roku 1840

Červeně je vyznačena hranice současného lesa v majetku hl. m. Prahy, šedivá plocha označuje, kde se nacházel les v roce 1840.

PÉČE O LES

V současné době je snahou některé nevhodné dřeviny (zejména smrk) nahradit dřevinami původními, včetně jedle. V Xaverovském háji probíhá od roku 2004 snaha o podporu přirozeného zmlazení dubů. Provádí se tzv. clonné seče, kdy se cca 1/3 méně kvalitních stromů postupně odstraňuje a tím se zvyšuje množství světla dopadající-

ho na zem. Zlepšením světelných podmínek se urychlí výškový přírůst přirozeného zmlazení dubu. Clonné seče byly doposud provedeny na cca 6 ha lesa, zejména severovýchodně od hájovny. Obnova lesa zde tedy probíhá bez vysazování stromků lidskýma rukama. Druhou lesnickou zajímavostí Xaverovského háje je vzrostlý březový porost ve východní části lesa. Březový porost zde vznikl náletem břízy do paseky v období hospodaření státních lesů v osmdesátých letech 20. století, kdy vinou nedostatečné péče bříza postupně potlačila původně vysázené dřeviny a plochu zcela ovládla. V dnešní době je snaha podpořit zbylé jedince dubu a buku, aby zde byl zachován alespoň smíšený les a nikoli březová monokultura. V rámci lesního hospodaření se v porostech středního věku (20-60 let) provádí probírky a v mladších porostech prořezávky. Xaverovský háj, jako všechny lesy v majetku hl. m. Prahy, je obhospodařován podle zásad trvale udržitelného hospodaření v lesích. Hl. m. Praha je navíc od května 2007 držitelem mezinárodního, ekologicky přísného lesnického certifikátu Forest Stewardship Council (FSC), který hospodaření v lesích směřuje k dosažení přírodě blízkých lesních porostů, to vše s přihlédnutím k výrazně mimoprodukčnímu poslání pražských lesů.

The mark of responsible forestry
SW-FM/GOC-2345
© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

REKREACE

Díky rozsáhlým porostům dubu a lípy je Xaverovský háj jedním z nejpřírodnějších pražských lesů. Svou polohou, mírným sklonem a množstvím cest a pěšinek láká na procházky i delší výlety. V lese je možné využít i nainstalované lavičky k posezení pod korunami stromů.

Xaverovský háj je součástí přírodního parku Klánovice-Čihadla, který je největším pražským přírodním parkem. Lesem prochází dvě cyklistické stezky a modrá a žlutá turistická značka. Po žluté značce se můžeme do Xaverovského háje vydat z centra Dolních Počernic a od Počernického rybníka. U bývalé hájovny se tato stezka napojuje na modrou značku, která vede od nádraží v Běchovicích a dále pak pokračuje do Klánovického lesa. V severní části sousedí s lesem přírodní koupaliště u rybníka Eliška. Rybník slouží též jako rybářský revír pro sportovní rybolov. V rámci podpory rekreačního využití lesa byly v posledních pěti letech opraveny všechny hlavní lesní cesty. Prosíme, chovejte se k přírodě ohleduplně.

Vzrostlý dub

Zmlazení dubu

ZASTOUPENÍ DŘEVIN

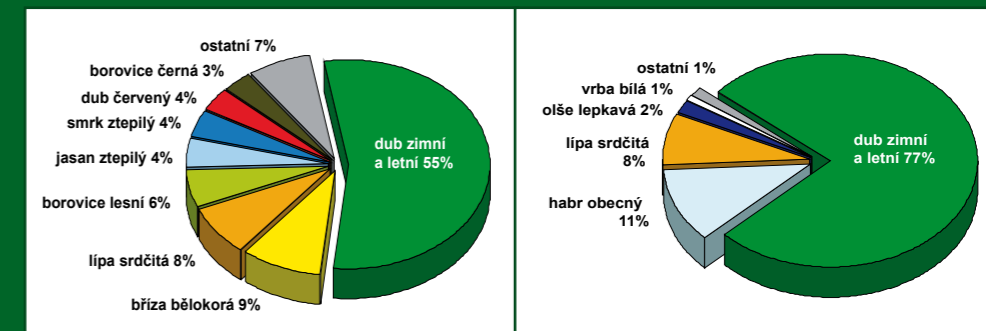
Snahou správce lesa je, aby se zastoupení dřevin co nejvíce blížilo původnímu přirozenému složení porostů v daném území. Současné procentuální zastoupení dřevin znázorňuje graf č.1. Ideální (přirozené) zastoupení dřevin zobrazuje graf č.2. Přirozené zastoupení dřevin vychází z vlastností daného stanoviště, které jsou charakterizovány zejména klimatickými poměry a půdními vlastnostmi daného území. Rozložení jednotlivých stanovišť zobrazuje graf č.3.

Živná stanoviště nižších poloh - stanoviště na úrodných půdách, svahy až plošiny
Kyselá stanoviště nižších poloh - normální kyselá či chudá písčité stanoviště, převážně plošiny
Podmáčená stanoviště nižších poloh - nivy potoků a řek, prameniště

Na území Xaverovského háje převládají živná stanoviště nižších poloh. Tyto podmínky vyhovují zejména dubu, habru obecnému a buku lesnímu.

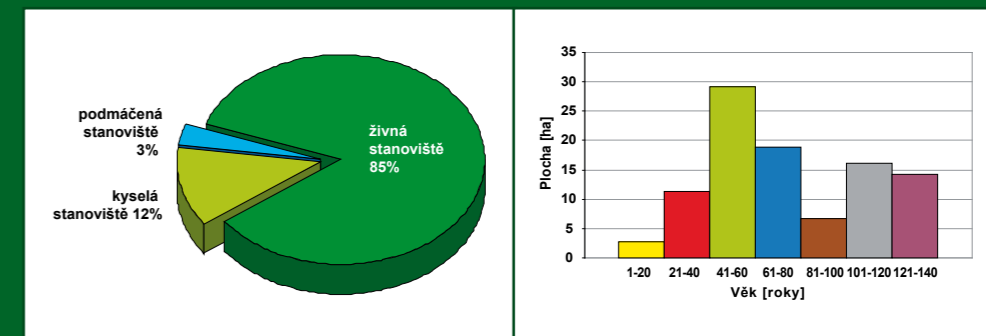
VĚKOVÁ SKLADBA POROSTŮ

Věková skladba porostů je jednou z hlavních charakteristik stavu lesa a vypovídá také mnohé o jeho historii. Graf č.4 jasně ukazuje na poměrně vyrovnanou věkovou strukturu lesa i vyšší zastoupení porostů starších 100 let.

1. Procentuální stávající zastoupení dřevin

2. Ideální (přirozené) zastoupení dřevin

3. Rozložení jednotlivých stanovišť

4. Věková skladba porostů